

Las Squadras

1

Informaziuns generalas e messadi tier la radunonza communal dils 28 d'avrel 2008

Messadi per la radunonza communal dils 28-04-2008

allas 20.00 uras en casa da scola a Rabius

La suprastonza communal suttametta a Vos las suandontas fatschentas

1. Avertura e beinvegni
2. Elecziun da 2 dumbravuschs
3. Approbaziun dil protocol dalla davosa radunonza communal dils 11-12-2007
4. Tractaziun ed approbaziun dalla nova lescha communal d'exploziun
5. Tractaziun ed approbaziun dalla revisiun totala dalla lescha communal da taglia
6. Orientaziuns
7. Varia

Tractanda 3: Protocol

Dil protocol dalla radunonza communal dils 11-12-2007 sa vegnir priu investa sin canzlia communal duront las uras da spurtegl. Avon radunonza ei il protocol ultra da quei exponius per investa. Il protocol sa era vegnir abonnaus per la summa da frs. 20.00 per onn tier l'administraziun communal.

Tractanda 4: Tractaziun ed approbaziun dalla nova lescha communal d'exploziun

1. Punct da partenza

Igl onn 1986 han las vischnauncas da Tujetsch, Medel, Mustér, Sumvitg e Trun dau alla firma NAREX da dr. Karl Naert ord il Canada la concessiun d'exploraziun d'aur sin lur intschess. Ils onns suandonts ein diversas lavurs d'exploraziun vegnidas fatgas, en special ella cavorgia dil Rein da Medel. Per quella concessiun d'exploraziun ein las vischnauncas vegnidas indemnisadas tenor contract cun frs. 1'000 per onn. Suenten la mort da dr. Karl Naert ei la firma NAREX vegnida sliigiada e cun quei era la concessiun d'exploraziun dada dallas vischnauncas.

Demai ch'il prezi digl aur ei actualmeins fetg aults ha prof. Felice Jaffé, in dils anteriurs partenaris da dr. Naert, fundau ensemen cun 3 ulteriurs geologs la firma MinAlp SA che vul puspei reactivar l'exploraziun d'aur sigl intschess dallas vischnauncas da Tujetsch, Medel, Mustér, Sumvitg e Trun. La MinAlp SA ha inoltrau igl onn 2006 ina damonda per exploraziun d'aur allas vischnauncas numnadas.

La suprastonza communal ha concediu ils 23 da matg 2006 alla MinAlp SA la lubientscha per l'exploraziun d'aur sin siu intschess. La medema lubientscha ha la MinAlp SA era retschert dallas vischnauncas da Tujetsch, Medel, Mustér e Trun.

La radunonza communal dils 26 da matg 2006 ei vegnida informada sur da quella lubientscha concedida. La lubientscha d'exploraziun concedida corrispunda cun pintgas adattaziuns a quella digl onn 1986. La contribuziun annuala allas vischnauncas ei vegnida fixada sin frs. 1'500.

Exploraziuns vegnan fatgas ozildi cun sesurvivir dallas meto-das modernas sin quei sector, denter auter cun prender emprovas alla surfatscha ni orda ruosnas cavadas, cun far sondagis a carotta (Kernbohrungen) e.a.v.. Las emprovas vegnan lu examinadas en labors specialisai che constateschan la concentraziun digl aur el grep. Examinaziuns en quels labors el Canada ein fetg custeivlas, aschia ch'ils geologs ston seconcentrar sin paucas emprovas che dueien la finala dar ina buna survesta sur dalla geologia ella regiun perscrutada.

Sin fundament dils resultats dall'exploraziun vegn la MinAlp SA a decider, schebein ina "exploziun" ei economica e duei vegnir persequitada vinavon ni buc.

Miniera d'aur a Pinos Altos el Mexico

Fuss quei lu il cass, vegn tschentau allas vischnauncas pertuccadas la damonda d'explotaziun che preveda tut ils indrezs e stabiliments per cavar aur. Ina tala concessiun sto vegnir dada dalla radunonza communal, ferton che la lubientscha d'exploraziun stat en cumpetenzza dalla suprastanza communal.

2. Stan actual dall'exploraziun

La MinAlp SA ha dapi igl onn 2006 fatg differentas retschercas denter la Val Vallesa ed il territori da Laus-Caischavedra. Ils resultats da quellas retschercas ein fatg encuraschonts, han ins gie anflau el grep concentraziuns dad aur da 4-6 grams per tonna ella Val Sumvitg e tochen 12 grams per tonna el territori dallas Ruinas. Ord quei motiv continuass la MinAlp SA bugen cun prender emprovas ord sondagis a carotta (Kernbohrungen) che dattan dapli sclariment dil crap ella profunditad. Quellas emprovas pretendan denton grondas investiziuns che la MinAlp SA sa buca purtar persula. Aschia eis ella entrada en contractivas cun ina miniera dil Canada ed ina ord l'Engheltiara, grondas minieras internaziunalas che ein interessadas vid in'explotaziun digl aur cheu tier nus. Las investiziuns necessarias per terminar la fasa d'exploraziun cun tut quei ch'ei necessari per lu saver prender la finala la decisiun definitiva per ina exploraziun muntan ca. 1 milliun francs. Quellas investiziuns che cuntengnan in brav risico, vegnan fatgas dallas minieras interessadas mo lu, sche la basa legala per in'explotaziun ellas vischnauncas pertuccadas ei dada.

Ord quei motiv gjavischa la MinAlp SA che las vischnauncas da Medel, Mustér e Sumvitg relaschien ina lescha corrispundenta, quei tenor pusseivladad entochen miez digl onn current per buca retardar las lavurs d'exploraziun.

3. Lescha d'explotaziun

La suprastanza ha ensemen culla MinAlp SA elaborau in emprend sboz per ina lescha communal d'explotaziun. Demai ch'ei exista atgnamein neginas leschas da tal gener en Svizra han ins consultau leschas corrispundentas ord il Canada. In cert agid ha era la pratica cul reglament communal davart cavar cristallas e lavar aur dau. Il sboz ei vegnius tractaus dalla suprastanza e silsunter lu vegnius tarmess al cantun per prender posiziun. Ils resultats da quella consultaziun ein integrati el sboz dalla lescha d'explotaziun che vegn presentaus alla radunonza communal per approbaziun.

Per simplificar l'applicaziun da quella lescha alla Minalp SA, allas minieras interessadas ed als responsabels dalla vischnaunca, duei quella lescha vegnir redegida en ina emprema fasa en lungatg tudestg. Quella versiun vala lu era per dispetas avon dretg. Pli tard duei la lescha d'explotaziun vegnir transladata en nies lungatg uffizial.

La lescha d'explotaziun fuorma la basa per ina explotaziun digl aur en nosa vischnaunca. Ella implichescha denton buca automaticamein ina lubientscha. Ina tala sa vengir dada mo en concordanza cul cantun ed ils uffecis corrispundents e mo sche quella satisfa a tuttas pretensiuns che ston vegnir risguardadas tier tals projects che han senza dubi ina gronda influenza sin natira ed ambient.

La suprastanza communal ei dil meini da scaffir la basa

legala per ina eventuala explotaziun digl aur en nosa vischnaunca. In'explotaziun ei gie mo lu realisabla sche la rentabilitad dad ina miniera ei dada e sche tuttas pretensiuns davart dil schurmetg da natira ed ambient san vegnir adempridas. Aschia duei, tenor meini dalla suprastanza communal, buca la munconza dalla basa legala esser il crap da scarpetsch per la realisaziun d'ina miniera dad aur ellas vischnauncas pertuccadas, mobein las suranumnadas raschuns.

Gallaria ella miniera d'aur a Pinos Altos el Mexico

Las vischnauncas da Mustér e Medel vegnan a tractar il medem sboz per la lescha d'explotaziun en lur vischnauncas. La finamira ei che quellas treis vischnauncas e pli tard era Tujetsch e Trun han exact la medema lescha d'explotaziun. Quei ei necessari, demai che in'explotaziun savess cumpigliar el medem mument territori da pliras vischnauncas. En quei cass eis ei avantagius d'haver dapertut las medemas prescripziuns.

Il sboz dalla lescha d'explotaziun cun in cuort commentari tier entgins artechels sa vegnir retratgs sin canzlia ni sa era vegnir cargaus giu digl internet sut www.sumvitg.ch.

Proposta

La suprastanza communal propona alla radunonza communal d'approbar la lescha d'explotaziun.

Tractanda 5: Tractaziun ed approbaziun dalla revisiun totala dalla lescha communal da taglia

1. Punct da partenza

Cun la nova constituziun cantunala ha il dretg fiscal communal obteniu in niev fundament legal. Ferton che las vischnauncas han entochen oz in dretg costituziunal sin in'atgna autonomia fiscala, maunca ina stipulaziun corrispundenta ella nova constituziun cantunala. Las vischnauncas obtegnan da niev lur autonomia fiscala entras la lescha davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia dil cantun Grischun (DG 720.200), approbada ils 31 d'uost 2006 dil Cussegl grond e passada en vigur igl emprend da schaner 2008.

La nova lescha cantunala regla ina gronda part dil dretg fiscal dallas vischnauncas. Perquei ston tuttas vischnauncas reveder lur leschas da taglia e suttametter ellas entochen sil pli tard ils 31 da fenadur 2008 alla Regenza per approbaziun.

La davosa revisiun dalla lescha da taglia dalla vischnaunca da Sumvitg ei vegnida approbada ils 17 da settember 2001 entras la radunonza communal. Ella ei – suenter l'approbaziun dalla

Regenza - entrada en vigor igl'emprema da schaner 2002. Sin fundament dalla situaziun nova ei ina revisiun totala inevitabla.

2. Consideraziuns generalas

La lescha cantunala davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia simplifichescha considerablamein il dretg fiscal communal, demai che grondas parts vegnan regladas sin palancau cantunal. Ei setracta oravontut dil suandont:

- Las cumpetenzas vegnan mintgamai regladas els puncts essenzials pli clar e precis e pliras stipulaziuns vegnan adattadas alla realitad giuridica actuala.
- Differentas specias da taglia, applicadas pli u meins dapertut, vegnan regladas definitivamein ella nova lescha cantunala. Talas determinaziuns vegnan cheutras buca menziunadas pli explicit ella lescha communal. Aschia vegn la lescha communal bia pli cuorta e pli surveseivla.
- L'applicaziun e l'interpretaziun dalla lescha communal da taglia ha el futur da succeder strictamein tenor la lescha cantunala; plinavon eisi fixau da niev, che la lescha cantunala da taglia vegn - conform al senn - applicada leu, nua che las leschas da taglia communalas e la lescha cantunala davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia cuntengnan neginas determinaziuns.

Cheutras piardan las vischnauncas senza dubi empau da lur autonomia. Da l'autra vart augmenta quella nova sligiazion la segirtad giuridica e simplifichescha il dretg fiscal.

Ei setracta d'ina revisiun totala. Quei s'exprima gia ella fuorma. Fertion che la lescha actuala dumbra 49 artechels, ha la nova mo pli 21, pia ina considerabla simplificaziun.

La vischnaunca sa praticamein mo pli decider davart la taglia d'ierta e da donaziuns, sco era davart la taglia da tgauns e fixar il pei da taglia.

2.1 Taglia sin las entradas e sin la facultad

La lescha davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia dil cantun Grischun regla definitiv las taglias sin las entradas e sin la facultad. Las vischnauncas ein obligadas d'imponer ina taglia sin las entradas e sin la facultad. Ellas san sulettamein designar l'autoritad cumpetenta per la taxaziun e fixar il pei da taglia.

2.2 Taglia sin gudogn entras la vendita da schischom

Era quella taglia vegn reglada definitiv entras las stipulaziuns cantunalas. Gnanc l'altezia da quella taglia astga la vischnaunca fixar. Ella ei denton obligada d'imponer ina taglia ella medema altezia sco la taglia cantunala.

2.3 Taglias sin midada da maun e sin schischom

Era las taglias sin midada da maun e sin schischom vegnan regladas a moda definitiva entras la lescha cantunala. Las vischnauncas san denton decider libramein, schebein ellas vulan imponer quellas duas taglias ni buc. Aschinavon ch'ellas fan quei, ein ellas obligadas da risguardar las determinaziuns dalla lescha cantunala.

2.4 Taglia d'ierta e da donaziuns

Il cantun impona la taglia sin relasch (la taglia vegn imponida

sin la facultad totala), fertion che las vischnauncas imponan ina taglia sin la quota d'ierta (pia sin la quota che vegn assignada al pagataglia). La lescha davart las taglias communalas e davart la taglia da baselgia dil cantun determinescha sulettamein il principi e surlai la concretisaziun allas vischnauncas.

2.5 Taglia da tgauns

En quella domena ha la vischnaunca cumpleina libertad da relaschar prescripziuns.

2.6 Taxa da cura e taxa per promover il turissem

Cheu setracta ei da mesiras per promover il turissem che vegnan praticadas dapi liung temps e che ein secumprovadas.

Tenor artechel 27, al. 2 dalla lescha cantunala davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia ei la supranza communal buca pli l'instanza da recuors. En quei senn sto il reglament taxas da cura e contribuziuns per promover il turissem (DC 330.000) vegnir adattaus entochen igl'emprema da schaner 2009.

2.7 Dretg processual

Tenor la lescha cantunala sto la vischnaunca determinar en sia lescha tgi ch'ei cumpetents per la taxaziun ed igl incasso (inclusiv levgiaments da pagament), per revisiuns, castitgs disciplinars, taglia penal (Nach- und Strafsteuern) eav.

3. Applicaziun per la vischnaunca

Sco ei seresulta dallas declaraziuns precedentas ha la vischnaunca buca grondas pusseivladads d'agir. Concernent la taglia sin las entradas e sin la facultad essan nus obligai da risguardar strictamein las determinaziuns cantunalas.

En vesta alla situaziun finanziaria stuein nus mantener las taglias specialas sco tochen dacheu. Quei vala en emprema lingia per la taglia sin midada da maun. Quella resta cun dus procents sco tochen dacheu e corrispunda alla reglamentaziun dil pli dallas vischnauncas.

La taglia sin schischom ei secumprovada e necessaria. Ella vegn medemein imponida en praticamein tuttas vischnauncas. Il pei da taglia variescha denter in e dus promils. Ei curvegn da mantener ina certa flexibilitad cun indicar ina quota maximala ella lescha. Il pei da taglia concret vegn mintgamai fixaus digl organ cumpetent, gest sco tier il pei da taglia per la taglia sin las entradas.

Adattaziuns ein necessarias tier la taglia sin la quota d'ierta e la taglia sin donaziuns. Cheu propona la suprastanza communal da deliberar il conjugal survivent, ils partenaris registrai, ils partenaris da concubinad ed ils geniturs sco era ils vegnentsuenter directs (incl. figliasters, affons confidai sco era lur descendents) dalla taglia sin la quota d'ierta. La parantella pli allontanada duei denton vegnir constrenschida commensuradamein; quei era en cumparegliaziun cun autras vischnauncas. Visavi il sistem actual da taxaziun dat ei buca grondas midadas.

La taglia da tgauns resta en principi sco tochen dacheu. Conform a nosssa devisa fundamentala, sespruein nus da simplificar las proceduras administrativas ton sco pusseivel.

4. Levgiaments finanziaals

La nova structura dallas tariffas ed il descargament dil conjugal e dallas famiglias tenor la lescha cantunala da taglia porta in levgiament per tut ils pagataglia, oravontut per tals en scalems bass dalla progressiun. Ella media astgan ins quintar che quellas adattaziuns e reduziuns tenor la lescha cantunala portan in levgiament per il pagataglia da rodund 8 procents. Era tier la taglia communal profiteschan vischinas e vischins automaticamein da quels levgiaments.

Per proprietaris da schischom sedat plinavon ina remediura tier il sistem da risguardar ils cuosts da manteniment dallas immobilias. Sco gia tier la taglia federala sa vegnir elegiu ming'onn d'indicar u ils cuosts effectivs ni ina pauschala.

Per biaras vischnauncas ein ils levgiaments respectivamein las reduziuns dallas entradas effectuadas entras la nova lescha cantunala da taglia supportablas. En vischnauncas nua che quei ei buca il cass, dat la lescha davart las taglias communalas e dallas taglias da baselgia allas vischnauncas la pusseivladad da fixar il pei da taglia maximal per la taglia sin schischom a dus promils.

5. Consideraziuns giuridicas

La cumpetenza per l'approbaziun dalla lescha communal da taglia cumpeta alla radunonza communal. La proposta dalla suprastanza communal sebase sin in model d'ina lescha communal da taglia, recumandaus dall'administraziun cantunala da taglia.

Suenter l'approbaziun dalla lescha entras la radunonza communal basegna la lescha l'approbaziun entras la Regenza e passa pér silsuenter en vigur. La preexaminaziun entras l'administraziun cantunala da taglia ei denton gia succedida e las objecziuns fatgas ein vegnidadas risguardadas.

Tenor las directivas cantunalas duei la nova lescha communal da taglia entrar en vigur igl 1. da schaner 2009.

6. La taglia da cumin croda

Sebasond sin la nova constituiun cantunala astgan ils cumins buca incassar pli ina taglia. Naven dall'entschatta 2009 ston las vischnauncas finanziaar il deficit dils uffecis circuitals. La taglia circuitala munta actualmeim a dus procents dalla taglia cantunala. Igl onn 2006 han ils pagataglia da Sumvitg pagau rodund frs. 39'000 taglia da cumin. Leutier vegn la cumpart dallas personas giuridicas, aschia ch'ei sedat in importo total pil cumin da rodund frs. 45'000. Era quella midada da sistem sto vegnir risguardada ellas calculaziuns da taglia dalla vischnaunca pils proxims onns.

7. Il sconto sin las taglias

La pusseivladad da trer a nez il tscheins per in pagament anticipau (sconto), sche la taglia vegn pagada avon che la scadenza ha entschiet, ei buca pli preveda el niev sistem d'incassament dil cantun. Ei setracta cheu d'in surpli d'entradas annual da rodund frs. 22'000. La suprastanza communal propona alla radunonza communal da cumpensar cun quei surpli d'entradas ina part dallas obligaziuns finanziaals supplementaras dalla vischnaunca che stattan en connex cun la midada da sistem tier la taglia da cumin.

8. Consideraziuns finalas

Cun la revisiun proponida vegn il sistem e la legislaziun communal en fatgs da taglia midaus e simplifiaus grondamein. Las directivas essenzialas ein fixadas ellas novas leschas cantunalas che nus havein d'observar e d'aplicar. Cheutras vegnan las pusseivladads dalla vischnaunca denton restrenschidas. La simplificaliun e la trasparenza augmentada dil sistem fiscal ein denton da grond avantatg.

La nova lescha communal da taglia porta als pagataglia praticamein neginas grevezias supplementaras. Anzi: Entas ils levgiaments dalla lescha cantunala da taglia, seresultan automaticamein era considerabels levgiaments per la taglia communal. Consequentamein dat ei, abstrahau dalla taglia d'ierta, dameins entradas per la cassa communal. In augment dallas entradas ei mo pusseivels cun l'adattaziun dil pei da taglia che la radunonza communal ha decidiu il december vargau.

Il sboz dalla lescha da taglia cun in cuort commentari tier entgins artechels sa vegnir retratgs sin canzlia ni sa era vegnir cargaus giu digl internet sut www.sumvitg.ch.

Proposta

La suprastanza communal propona alla radunonza communal d'approbar la lescha da taglia.

Midadas da persunal communal

Pauli Albin, gruppa forestala

Culla fin mars 2008 ha Pauli Albin entschiet sia piazza nova tier la Rätia Energie AG a Glion nua ch'el lavura danovamein tier la gruppa dalla reit. Pauli Albin, in collaboratur polyvalent, ei staus engaschus tier la vischnaunca durant 10 ½ onns e quei sco collaboratur tier la gruppa forestala e tier la gruppa stradala. Sco pintga reconuschientscha per in survetsch da varga 10 onns ha Pauli retschert ina sigir empau pli speciala. La suprastanza communal engrazia al Pauli per tut il prestau en favur da nossa vischnaunca e giavischa ad el en sia nova incumbensa bia plascher e satisfacziun.

Per remplazzar il Pauli ha la suprastanza communal elegiu dunna Doris Limacher en piazza parziala entochen la fin da november 2008, quei muort las contractivas pertuccont ina communad da reviers ella Sutsassiala che vegn discutada il mument. Dunna Doris Limacher completescha la gruppa forestala che consista da Thomas Castelberg da Rabius ed digl emprendist Paul Muoth da Breil.

Cyprian Deplazes, gruppa stradala

Culs 21 d'avrel 2008 ha Cyprian Deplazes entschiet sia piazza nova tier la firma indigena Beer SA, nua ch'el ha gia luvrau avon ch'el ha entschiet avon 3 ½ onns siu engaschi tier la gruppa stradala da nossa vischnaunca. Siu bien inschign sigl excavatur e sco maschinist ei staus fetg d'engrau per la gruppa stradala.

La suprastanza communal engrazia al Cyprian per tut il prestau en favur da nossa vischnaunca e giavischa era ad el en sia nova incumbensa bia plascher e satisfacziun.

Sco successur dil Cyprian ha la suprastanza elegiu Ivo Decurtins da Sumvitg che ei nies vicecummandant da pumpiers. Igl Ivo lavura actualmein tier la fatschenta indigena Degonda SA a Cumpadials ed entscheiva sia piazza nova cun l'entschatta fenadur. Nus giavischein al niev collaboratur ina buna entschatta e bia plascher e satisfacziun tier la gruppa stradala.

Benedicta Flepp-Pelican, pedela Surrein

La fin avrel 2008 terminescha Benedicta Flepp-Pelican siu engaschament sco pedela dalla scola da Surrein. Suenten rodund 6 onns sco collaboratura da nossa vischnaunca ha la Benedica anflau ina nova sfida tier il luvratori per impedi grischun a Glion. La suprastanza communal engrazia alla Benedicta per tut il prestau en favur dalla scola da Surrein e giavischa era ad ella en sia nova incumbensa bia plascher e satisfacziun.

Entochen la fin zercladur 2008 vegn Daniela Bundi-Deplazes da Surrein a surprender il pensum dalla Benedicta. Per silsuenten ei la piazza vacanta vegnida scretta ora e la suprastanza vegn ad elegir la nova collaboratura el decuors dil matg.

Informaziuns cuortas

Rimnada da rumians

Il 19 d'avrel, bunamein sil di 1 onn sunter l'emprema acziun da quei gener ha *gerau Willy Decurtins* danovamein clamau vischinas e vischins tier in'acziun da rimnar rumians sterna per pastiras ed uauls da nosa vischnaunca.

10 persunas han rimnau igl avonmiezdi in grond magliac miardas da tuttas sorts. Aschia han in pulstrau vegl, nundumbrevilas butteglas, stuors da tetgs, buots ed autras miardas da tuttas sorts tuttina aunc anflau la via ellas muldas destinadas per la deponia da Rueun. Ils participonts ein sesmarvegliai, tgei che vegn tut bess naven semplamein nua ch'ei para plai senza prender risguard sigl ambient.

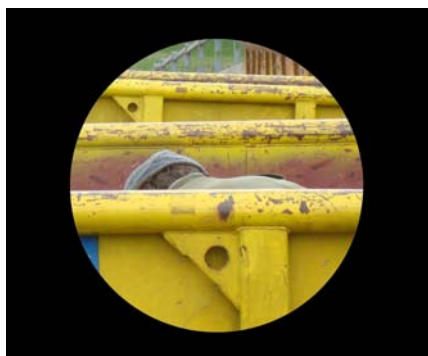

Ed aunc adina schaian dapertutanavon, sper las vias, sin pastiras ed en nos uauls rumians che vischinas e vischins ed era glied d'ordeifer e schizun nos hosps da vacanzas deponan ord spir cumadeivladad, nunditgond che differents materials smarscheschan buca e tschufrognan per adina nosa biala cuntrada.

Lein tractar nies ambient sco quei che nus tractein nies da-casa e lu eisi forsa buca damemia per mintgin da nus da prender si da plaun mintgatun in pupi, era sch'in auter ha bess quel leu.

Rimnada da rufids blocconts

Il 18 d'avrel ha la vischnaunca organisau l'usitada rimnada da rufid bloccont dalla primavera. Alla staziun da Rabius han vischinas e vischins dismiss buca meins che 13 muldas grondas ni ca. 320 m³ rufids blocconts, 2 muldas rufids da metal ed 1 mulda apparats sco computers, squitschaders, televisiuns ed auter bia.

Denton ha era quella ni tschella buccada destinada per la deponia a Rueun anflau in niev nez ni ei semplamein setschentada sil magliac da rauba rimnada che spetga enzanua per danovamein vegnir transportaus tier las muldas per la dimessa, lu forsa definitiva.

Negin rabat pli sin consum d'energia

Dapi igl 1. d'avrel 2007 pagan ils consuments d'energia sigl intschesch dalla reit dalla Rätia Energia AG (aurax energia) ina contribuziun da 4.0 % dallas entradas ord la furniziun d'energia. Quella contribuziun che va en favur dalla vischnaunca ei l'indemisaziun ch'il possessur dalla reit -la Rätia Energie AG- paga per la concessiun da reparter l'energia e pil diever special dil terren communal. La basa legala per quella contribuziun fuorma la lescha federala pil provediment cun forza electrica e l'ordinaziun leutier che pretendan era che talas contribuziuns vegnien pagas dils consuments e vegnien era mussadas ora aviartamein els quens.

Entochen tier quella midada han vischnauncas, sereneras, corporaziuns d'aua, baselgias e capluttas, casas pervenda, clubs da ballapei, il spital regional Surselva ed autras instituziuns publicas saviu profitar d'ina restituziun procentuala ni d'in rabat sin lur consum d'energia. Quellas restituziuns havevan en sesez negina basa legala. Il singul consument aveva buca la quida d'ina tala restituziun, anzi el stueva financiar quellas restituziuns sul prezi d'energia. Viu neu dil principi d'egualitad denter tut ils consuments era quei en sesez ina pratica malgesta. Il quen d'electricitad mussava buca ora quella contribuziun aviartamein. Naven digl 1. d'avrel 2007 survegnan ils suranumnai favorisai

buca pli quella restituziun procentuala sin lur consum d'energia.

Sin fundament dallas novas prescripziuns dall'ordinaziun federala tier la lescha pil providiment cun forza electrica relaschada dil Cussegl federal ils 14 da mars 2008 vegn la sura numnada contribuziun allas vischnauncas egl avegnir calculada sin in'otra moda, aschia che la procentuala da 4 % vegn eventualmein a semidar. En francs e raps munta quella midada da calculaziun pil consument denton negin augment dils cuosts per la forza electrica visavi oz.

Sanaziun dalla via cantunala a Sumvitg

Suenter che la sanaziun dalla via cantunala el vest da Sumvitg ei vegnida terminada igl onn 2006 ha il cantun entschiet miez avrel dad uonn culla sanaziun dalla part egl ost da Sumvitg. El decuors dad uonn vegn il tschancun entochen sut il mir santeri sanaus. L'auter onn vegn lu la part amiez il vitg vidlunder. En connex culla sanaziun dalla via cantunala renovescha ni remplazza la vischnaunca las canalizaziuns sco era las lingias d'aua el tgierp dalla via. El medem mument vegnan era

tuttas lingias d'aua privatas che ein gia empau sils onns remplazzadas. Las lavurs che nosssa interpresa indigena sa exequir vegnan a caschunar empau disturbis da caneras e puorlas als vischins. Nus engraziein gia ordavon a tuts per lur capientscha e pazienza.

Ord la plema da nos scribents e poets

Catscha sigl uors en Val Sumvitg

da Theo Candinas

Nus tedlavan cun bucca e nas cu il tat raquintava co els vevan catschau igl uors sur la Fuortga da Stavallatsch vi. Quei entschaveva aschia:

Ei fuva in onn igl atun tard che nus eran si Pardatsch cun nos muvels a magliar ora fein. Ei fageva ina ferdaglia sibirica ch'ins stueva scaldar la pegna en stiva da mises mintga treis uras da di e da notg. E la notg udevan nus igl uors che burleva e sesguschava vid las preits dil nuegl e dalla tegia. Il muvel migeva tut ch'ei strembleva e targeva vid las cadeinas sco per rumper giu las spundas pursepen. Nus che durmevan dalla tema e per spargnar la scanatscha tuts en la tegia da Toni Duff, fagevan tizuns ardents cun stgeina da rascha e mavan ora el liber e targevan ils tizuns el fol digl uors che sgargneva da gretta ed indignaziun e tschessava per in cuort mument per prest puspei empruar da rumper en in ni l' auter nuegl.

Sche in di ha igl aug Toni detg: Quei cheu sto calar, u ch'igl uors ceda ni che nus prendein nos muvels e mein a val. Sil di seteneva igl uors si bucca lunsch sur ils mises sut in pégn d'untgida. Ina damaun cu ils muvels ein stai pervesi essan nus sepreparai per l'attacca. Dus dils pli fermes, il Placi Placiet ed il Fidel da Caho, han empleniu dus sacs malters cun scorsas da schit da dus pégn che nus vevan pinau e scursau il di avon. Els ein sefatgs sin via cun lur sacs viers la Fuortga da Stavallatsch, nua ch'igl uors veva per moda da tschessar en cass da persecuziun e prighel. Nus fuvan denton s'armai cun tardens, culs cuntials da tagliar pel, cun zappins e sigirs. Dus vevan ligiau entuorn veta sadialas nauschas da stuors e fatg ord roma secca battarials. Suenter circa in'ura ch'ils dus cun las scorsas da schit fuvan parti vein nus entschiet a grir sco dad ir en la battaglia ed essan s'avanzai culs dus schumbraders che marclavan tgei ch'ei pudevan sin lur sadialas viers il pégn d'untgida.

Igl uors ha engartau nus, ei semess sin las combas davos ed ha entschiet a burlir tut ch'ei fageva tema da tedlar. Nus vein lu tschinclau el da tuttas varts, vein dau ad el patangadas cun nos uaffens, in ha schizun tagliau giu ad el ina ureglia cun la sigir bein mulada. Da tala maniera ha el piars la fidonza en sesez ed ei semess en trotta dalla vart anen che nus vevan schau liber. El ei fugius dil trutg digl aug Mihel viaden, nus adina grend e schumbrond suenter el, viaden Plaun Grond sur la Val Naustgel vi, sil muletg da Vallesa sut. Nus vein viult el da su e da sut si Vallesa da miez, e daveras ha el priu tut da sesez la direcziun dil trutg digl uors. Mo darar semenava el ed empruava da far resistenza ed attaccar nus. Mo nus devan ad el tumplentgas ed ieli da costas da dretg e da seniester, e gl'aug Toni ha dau ad el ina snizzada da miervi cul cunti da fein gest sut in egl vi.

Uors JJ2 sin viadi el Grischun

Denton fuvan quels dalla scorsas da schit arrivai sil teis sut la Fuortga, els vevan sterniu quellas bein repartidas sil trutg schelau sco in pichel. Nus vein ugliu il glimari aspramein dil

trutg teis siaden. Cu el ei staus si circa a mesa altezia el pli spuretq e malsegir ein quels dallas scorsas che eran sezuppai davos in grugn dai da surengiu, els vevan mess si carpialas e riscavan nuot. Nus da sut fuvan stai lunsch anavos aschia ch'igl ei reussiu ad els cun in cunti da tagliar pel ed ina sigir da retener il schani e la finala volver el engiu. Ed el ha entschiet a trottar cun gronda spertadad dil trutg cun scorsas da schit giudora. Nus che fuvan sezuppai en la draussa davart sura dil trutg el liug il pli

teis e malsegir, vein attaccau el en assagl en retscha serrada da surengiu, fagend diever da nossas armas e da nossa canera. Il brin ei staus aschi surprius ch'el ha dau in berghel desperau e ha vuliu untgir nus davart sut. Nus vein viu co el ei selischnaus ora, ha fatg zacons tgaubrochels dalla draussa giu ed ei curdaus sur in prezipezi ault sco in clutger giuaden la profunditad. Schi ault che nus vein gnanc anflau el per trer il fol sur las ureglias ora, sco perdetga che nossa catscha veva giu success.

Il Legn

Sligiazion dil davos legn en Las Squadras nr. 3/december 07

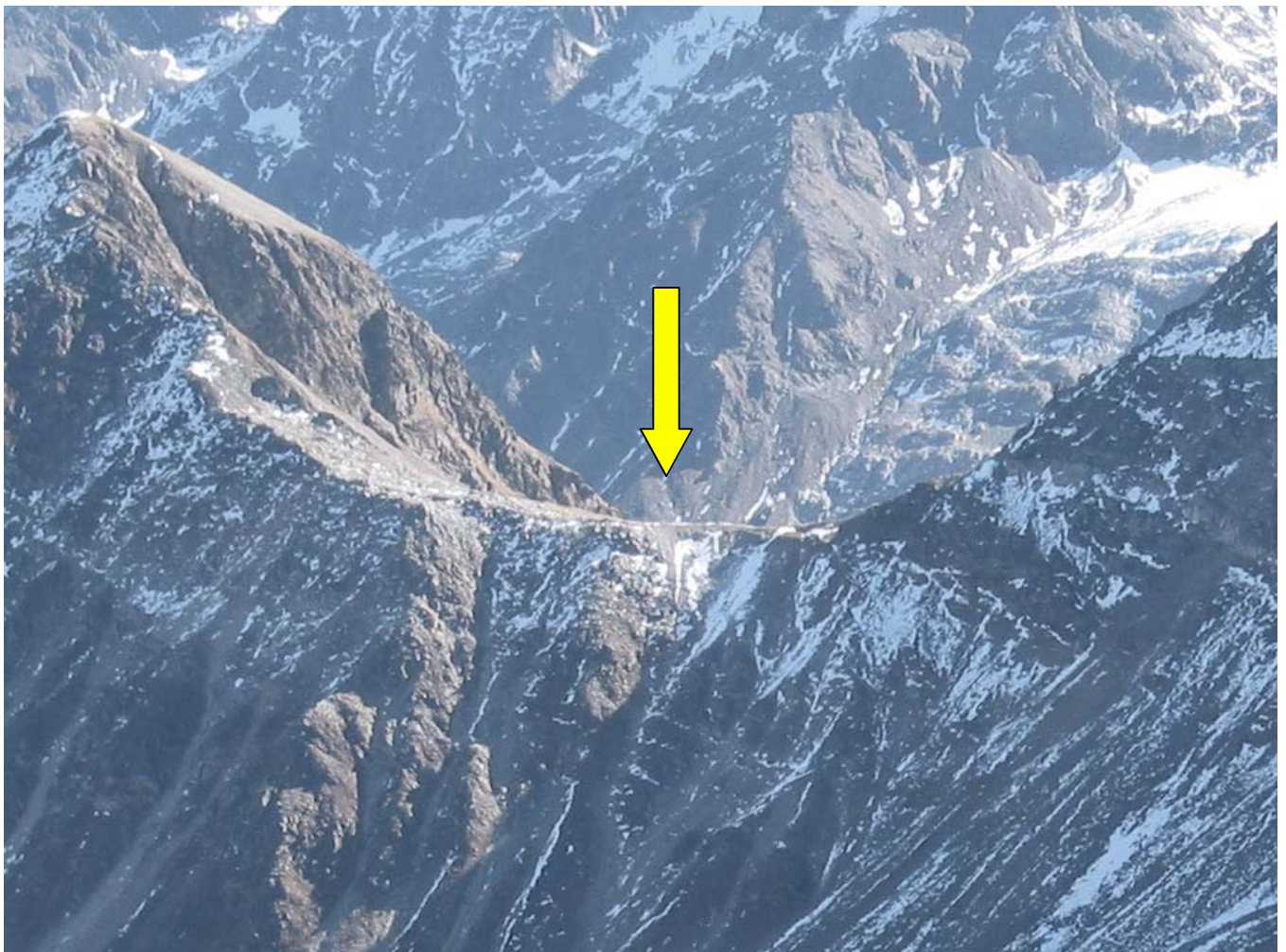
La fotografia muossa il puoz sper la via dalla Runca sur Laus. Ord las 2 sligiazions correctas ei il victur dallas duas cartas dad ir cul tren vegnius tscharnius e senumna Bernard Tuor, Sumvitg.

Niev legn

Tgei indichescha il paliet? (num geografic?)

Tarmettei Vossa sligiazion per posta, per fax ni per e-mail alla canzlia communal entochen gliendisdis, ils 31 da matg 2008.

Per participont(a) vala mintgamai mo ina sligiazion. Denter las sligiazions giestas vegn tratg la sort. Sco premi dat ei duas gadas ina carta dil di per ir cul tren ell'entira Svizra ella valeta da mintgamia fr. 30.--. La sligiazion vegn era presentada el FUS.

Editura

Vischnaunca Sumvitg, caum postal 60, 7175 Sumvitg
telefon: 081 920 25 00, fax: 081 920 25 08,
e-mail: info@sumvitg.ch